

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Antiqvissima Fides Et Vera Religio. Christianam Fidem
Mox À Primis mundi exordijs ad hæc usq[ue] tempora
durasse eamq[ue] ueram & indubitata[m] esse, Heinrychi
Bullingeri Apodixis, siue clara & t ...**

Bullinger, Heinrich

Tigvri, 1544

VD16 B 9603

Omnes sancti prophetæ ad Christum suas prophetias dirigunt, atque in eo solo salutem atque iustitiam prædicant. Cap. IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35388

Omnes sancti prophetae ad Christum suas prophetias dirigunt, atque in eo solo salutem atque iustitiam praedicant.

CAP. IX.

Operae precium uero erit aliquanto altius repetere tempora Regū Iuda & Israelis, quae multam habent similitudinem cum temporibus Iudicum Israeliticorum. Quemadmodum enim deus populo suo sub administratione ducis Iosue primum multas & splendidas uictorias, deinde etiam pacem & rerum tranquillitatem concessit: ita idem dominus Israelitis regnante Dauide maximas, uariasque uictorias, succedente autem patri filio Solomone pacem & felicitatem praclarissimam, imò exemplo carentem, contulit. Et sicut à morte Iosue principis clarissimi gloria & felicitas Israeliticae Reipublicae deficiebat, quod rebellio rebellionem, seditio & persecutio, seditionem & persecutionem exciperet, licet in terra & pacem aliquam & liberatores haberent, Othonielem patre, Ehud, Barac, Gedeonem, Iephthae & Samsone: sic & Israelis gloria & regni maiestas mox à Solomone indies decrefcebat & minuebatur. Decem quippe tribus Israelis à domo Davidis deficientes (adherentibus duabus duntaxat tribubus, Iuda uidelicet & Benjamin, Roboam filio Solomonis ueluti legitimo regi) crearunt sibi non consulto dei oraculo, Ieroboam regem. Vnicum ergo Israelis regnum in duo regna scinditur, regnante pro uno rege duo, sortitur item regnum duo di-

De temporibus prophetarum.

ANTIQUISSIMA FIDES

uerſa nomina, ut illa pars cui Roboam domina-
batur, regnū Iuda, quam uerò tenebat Ieroboam
regnū Israelis diceretur. Hoc uerò rege Ieroboam
ita dictante nouam religionē & nouum cultum
recepit. Nō quod Israelitę deum patrum ſuorum
prorſus negarent atque abijcerent: ſed quod illi
conficto ex ſeipſis cultu extra uerbum dei ad mo-
rem gentilitium ſeruire pergerent. Cæterū quem
admodum ex paruis initijs res maximæ nāſcun-
tur, ita religionis cultuſq; immutatio, licet colen-
di dei gratia inuētus eſſet, maioris tum impietatis
& idololatriæ cauſa & origo extitit. Subinde enī
altius in profundiffimos idololatriæ gurgites im-
merſi impietate ſeipſos ſuperarunt, ita ut deus uin-
dictam ulterius diſſerre non poſſet, quin regem
Aſſyriorū mitteret, qui regiones eorum populan-
do ac deuāſtando, captiuos ipſos abduceret, ac in
uarias Gentium nationes diſpergeret. Rex Iuda
& tribus Iuda ac Benjamin Israelitis paulō reli-
gioſiores ac præceptorū dei obſeruantiores erant.
Sunt tamen in illis quoque inuenti qui impietate
& cultu ſimulachrorum nō reges modo Israelis,
ſed reges etiam gentilium ſuperſtitioſiſſimos ſu-
perarunt. Propter hos factū eſt ut poſt multa ſcele-
ra admiſſa, uniuerſus Iuda à Nabuchodonofore
deletus partim, partim in captiuitatem Babylo-
nicam grauiffimā miſere abductus ſit. Sed priuſquā
hæc fierent, uidere eſt, in Iuda præſertim, miram &
religionis & politiæ immutationē. Nonnunquā
enim iuſtitia & uera religione oppreſſa, omnis
ini-

iniquitas, uis, superstitio atque idololatria exultabat. Aliquādo iustitia ac fides recuperatis uiribus aduersus iniustitiam & perfidiam insurgens præualebat, triumphabatque oppressa iniustitia & idololatria. Hoc ipsum factum est, & in Israel temporibus regis Iehu & Helix prophetae. Quanquam tunc uideatur magis supplicium esse sumptum de iniquis, sceleratis, & idololatriis, quam renouata religio uera. Paucissimi enim penitentiam egerunt, & serio ueram religionem receperunt. Congruunt hæc regum tempora cum temporibus post 300. annos natiuitatē domini insequutis. Quibus, iuxta uaticinium Isaia 49. imperatores atque reges pietatis & uerae religionis studiosissimi ad regiam & imperatoriā dignitatem perueniebant, atque mox idolorum cultu oppresso iustitiam restituebant, ueramque fidem & religionem promouebant. Eos excipiebant rursus alij iniustitiæ & idololatriæ amatores, omnis uerō iustitiæ & ueritatis atrocissimi hostes. Ergo grauissime ueram religionem persequuti sunt. Cæterū merita mox & factis suis condigna acceperunt præmia. Tanti uerō refert boni ne an mali imperent.

In his autem admirandis rerum mutationibus, regnantibusque diuersis in regnis regibus Iuda & Israelis, prophetae diuinitus missi nunquam defuerunt, qui grauiter accusarent scelera, sceleratos ac idololatriam, ediuerso uerō iustitiam & uerū dei cultum traderent. Et statim post Dauidis & Solomonis tempora (in quibus doctissimorum uiro-
rum

ANTIQUISSIMA FIDES

rum & prophetarum copia ingens fuit, quibus & iam dictos reges annumerandos censeo, qui spiritu sapientiæ & prophetiæ insigniter præ cæteris illustres fuerunt, hi quidem, quorum uidelicet Biblia meminerunt sacra, excellentia & uetustate claruerunt. Primum Semeias, qui uixit temporibus Roboam regis Iuda. Deinde Ahias Silonites, qui prophetabat sub Ieroboam. Hunc sequitur Azarias, filius Obed, qui floruit tempore Asa regis Iuda. Ei cõnumeratur Iehu filius Anani, quem propter ueritatis confessionẽ rex Israelis Baasa truculentissime trucidauit. Helias propheta dei maximus, & Micheas filius Iemla, sub Achab & Iosaphat regibus prophetarunt. Et quẽadmodũ tẽporibus Dauidis maximus numerus doctorum hominum erat, sic etiam 2. lib. Paralip. 17. cap. testatur regnante rege Iosaphat eruditissimorum Leuitarum & prophetarum magnã extitisse copiam. Helisæus Iehu rege, Zacharias Ioiadæ filius Ioas rege imperante floruit, à quo etiam postea lapidibus propter ingenuam fidei confessionẽ obrutus est. Verum nulli extant libri, quos his temporibus illi scripserint, & ad posteros transmiserint Prophetæ: tantum extat Prophetia Abdia, quam imperante impio Achab quidam arbitrantur conscriptam. Porro regnum Iudæ obtinentibus, Vfia, Iothan, Ahas, & Ezechia, pleraque pars eorum uixit & prophetauit, quorum libros & sermones hodie habemus reliquos. Sub illis enim prædicarunt uaticinantes, & ea quæ uiua uoce docuerant, scriptis & libris conse

consecrarunt, Ionas, Oseas, Isaias, Ioel, Nahum, Amos & Michæas. Post illos Manasse regnante, Abakuk suam prophetiam & recitauit & scripsit. Iosia regis pietate & sanctimonia iuxta insignis, tempora, Sophonias, Baruch & Jeremias attigerunt. Hunc postremum domino uisum est reseruare, ut calamitates excidij & urbis & templi Hierosolymitani, deinde Babylonicæ captiuitatis miseras uideret, & scriptis consecraret. Porro in exilio Babylónico concionati sunt & cõtionem suas scriptis mandarunt, Ezechiel & Daniel. Post liberationem Israelis ex captiuitate Babylonica, postquam iam in patriam redissent, prophetarum officio & scribendo & docendo defuncti sunt, Ezras, Haggeus, Zacharias, Malachias, & Nehemias. Præter hos iam dictos nimirum & alij fuerunt prædicatores uiri pii & docti, quorum tamen nulla fit in sacris mētio. Verum hi, quos hæctenus enumerauimus, clarissimi fuerunt, per quorum ministerium placuit deo Optimo, Maximo, omnia ea quæ ad salutem fidelium pertinent absolutissime tradere. Ideoque si aliorum etiam prophetarum libri, qui temporum iniuria interciderunt extarent hodie, idem tamen in his traderetur quod in illis de pietate & salute traditum est. Quandoquidem hi qui extant sibi tam probe consentiunt per omnia.

Siue igitur hi nostri sint, quorum scripta extant, siue alij isti, quorum libri ad nos non peruenierunt, omnes tamen uno ore eam doctrinam tradiderunt, eamque confessi sunt fidem, cuius summam iam

*Testimonia
propheta-
rum de Christi-
simo.*

G

ANTIQUISSIMA FIDES

ante complexi sumus, & quam omnes sancti patres, Adam, Noe, Abraham, Moses & David habuerunt: & posteriores quidem tanto clarius quanto magis studuerunt Prophetæ legem exponendo illustrare, eorumque errores, qui legem perperam interpretabantur, euertere. Propterea usque summa cum diligentia homines à litera ad spiritum reuocabant, à ceremonijs & sacrificijs ad Iesum Christum, ab idolorum seruitute ad unius dei cultum, qui ex gratia & misericordia sua, non ex nostris operibus aut meritis nos per promissum semen seruet. Hoc ipsum & Paulus animaduertit, qui propterea dixit in epistola ad Roma. 3. cap. Ex operibus legis non iustificabitur omnis caro in conspectu eius. Per legem enim agnitio peccati. Nunc uero absque lege iustitia dei manifestata est, comprobata tamen testimonio legis & prophetarum. Iustitia, inquam, dei per fidem Iesu Christi in omnes, & super omnes eos qui credunt. Sic etiam Petrus Actuum 3. cap. ait, Quin & omnes prophetæ à Samuele ac deinceps quotquot locuti sunt, etiam annunciauerunt dies istos. Et Actuum 10. hæc de Christo loquitur: Huic omnes Prophetæ testimoniū ferunt, quod remissionem peccatorum accepturus sit per nomen eius, quisquis crediderit in eum. Ergo qui uel modice in libris prophetarum exercitatus est, non nescit nihil ab apostolis scribi in nouo Testamento de domino Christo Iesu, quod non item legatur in sermonibus prophetarum. Porro qui parum exercitatus est in libris prophetarum

tarum, is haud dubie obseruauit in nouo Testamento, quod omnes apostoli suam doctrinam de domino Iesu ex lege & prophetis probant, quodque ipse dominus Iesus omnia sua scriptis prophetarum confirmat, ut taceamus interim, quod omnes Euangelistae passim & frequenter in Euangelio, hac utuntur particula, Et hoc factum est, ut impleretur quod dictum est per prophetam. Verum ne parum exercitati quicquam desyderent, placuit, nunc & paucis quidem praecipuos quosque articulos fidei nostrae de domino nostro Iesu Christo, ex prophetarum oraculis demonstrare.

De uera diuinitate & humanitate Christi Iesu *Christus uerus deus & homo.*
 domini nostri, qui in Bethlehem Iudaeae ex purissima uirgine, quae genus à Dauide trahat, nasci debeat, prophetae id testantur. Esaias 7. cap. sic inquit: Ecce uirgo concipiet, & pariet filium, & uocabit nomen eius Emmanuel, hoc est, deus nobiscum. Michaeas cap. 5. sic dicit: Et tu Bethlehem Ephrata, licet paruula sis in millibus Iuda, attamen ex te mihi egreditur, qui sis dominator in Israel: & egressus eius ab initio à diebus aeternitatis. Rursus autem Isaias in cap. 9. testatur, Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis, cuius imperium erit super humero eius, & uocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater aeternitatis, Princeps pacis. Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis. Super solium Dauid, & super regnum eius sedebit, ut confirmet illud & corroboret in iudicio & iustitia, a modo

ANTIQUISSIMA FIDES

usq; in sempiternum. Iere. item 23. cap. hæc legimus uerba: Ecce dies uenient, dicit dominus, et suscitabo Dauid germen iustum, & regnabit rex & sapiens erit, & faciet iudicium & iustitiam in terra. In diebus illis saluabitur Iuda, & Israel habitabit confidenter. Et hoc est nomē, quo uocabūt eū, Dominus iustus noster, uel deus iustitia nostra.

*De præcur-
sore Chri-
sti.*

De aduentu Ioannis Baptistæ, præcursoris domini nostri Iesu Christi, qui in hoc missus erat, ut populum adhuc rudem institueret, & Christum uiam præpararet, hæc scribit Malachias 3. cap. Ecce ego mittam angelum meum, & præparabit uiam ante faciē meam, et statim ueniet ad templū suum, dominator quem uos queritis, & angelus testamenti, quem uos uultis. Ecce uenit, dicit dominus exercituum: Et quis poterit cogitare diem aduentus eius, &c. Et post illa: Ecce ego mittam uobis Heliam prophetā, antequam dies domini ueniat magnus & horribilis.

*De prædi-
catione &
miraculis
Christi.*

De doctrina & prædicatione Christi, de gratia dei, de remissione peccatorum, deq; signis & miraculis domini, hæc dicit Esaias cap. 61. Spiritus domini super me, eo quod unxerit me: ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis aperitionem. Ut prædicarem annum placabilem domino, in diem ultionis deo nostro, ut consolarer omnes lugentes, &c. Ezechielis 34. hæc scribuntur, Et suscitabo super ea pastorem unum, qui pascat ea, seruum meum Dauid, ipse pascet ea, &

& erit eis in pastorem. Ego autē ero eis in deum,
 & seruus meus Dauid princeps in medio eorum.
 Ego dominus locutus sum. Rursus autem Isaias
 35. sic inquit: Dicitē ihs qui sunt pusillanimes cor-
 de, Fortes este et ne timeatis. Ecce deus uester cum
 uindicta & retributione ueniet: deus ipse ueniet
 & saluabit uos. Tunc aperientur oculi cæcorū, &
 aures surdorum patebūt. Tunc saliet sicut ceruus,
 claudus, & aperta erit lingua mutorum, &c.

De regno Christi, in quo ipse solus regnet to-
 tumq; orbem sibi subiectum habens omnibus im-
 peritet, maiestatem item regiam in eo declaret quod
 a sina uectus urbem ingrediatur Hierosolymo-
 rum, hæc scribit Isaias cap. 2. Et erit in nouissimis
 diebus, præparatus mons domus domini in uerti-
 ce montium, & eleuabitur super colles. Et fluent
 ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi &
 dicent: Venite ascendamus ad montem domini,
 & ad domum dei Iacob, & docebit nos uias suas,
 & ambulabimus in semitis eius, quia de Sion exi-
 bit lex, & uerbum domini de Hierusalem. Quæ se-
 quuntur ex Danielis cap. 7. desumpsimus: Aspicie-
 bam ergo in uisione noctis, & ecce cum nubibus
 cœli quasi filius hominis ueniebat, & usq; ad an-
 tiquū dierū peruenit, eumq; adduxerunt ante illū.
 Et dedit ei potestatem, honorem & regnum, & o-
 mnes populi, tribus, & linguæ seruient ipsi. Pote-
 stas eius potestas æterna, quæ non auferetur, & re-
 gnum eius quod non corrumpetur. Isaias ait, 62.
 cap. Et uidebunt gentes iustitiam tuam, & cuncti

*Regnum
Christi.*

34 ANTIQVISSIMA FIDES

reges gloriã tuam. Et uocabitur tibi (ò Zion) no-
men nouum, quod os domini nominauit. Et eris
corona gloriæ in manu domini: & dyadema re-
gni in manu dei tui &c. Et statim subiungit: Tran-
sire transite per portas, præparate uiam populo,
planum facite iter, & à saxis repurgate, & leuate
signum ad populos. Ecce dominus diuulgar usq;
ad fines terræ. Dicite filiæ Sion: Ecce saluator tu-
us uenit, ecce merces eius cum eo, & opus eius co-
ram eo. Et uocabunt eos populum sanctũ redem-
ptos domini. Zacharias uero prophetat ad hunc
modum 9. cap. Exulta satis filia Sion, iubila filia
Hierusalem, ecce rex tuus uenit tibi iustus & sal-
uator, ipse pauper, & ascendens super asinam, &
super pullum filium asinæ. Deinde post uersum
unum atq; alterum subiungit: Et loquetur pacem
Gentibus, & potestas eius à mari usq; ad mare: &
à fluminibus usq; ad fines terræ.

*Passio aut
mors Chri-
sti.*

De morte ac passione Christi Daniel hæc dicit
cap. 9. Et post hebdomadas sexagintaduas excin-
detur Messias ut nihil ei. Vel, Et nihil ei, quod scilicet
iuste impingere possint habebunt: cum inno-
centia eius & testata & manifesta sit omnibus. Isa-
ias iterum sic dicit cap. 50. Dominus deus aperuit
mihi aurem, ego autem rebellis non fui, nec sum
retroactus. Corpus meum dedi percutientibus, &
genas meas uellentibus. Faciem meam non auer-
ti à contumelijs & sputo. Dominus deus auxilia-
tor meus, & ideo non sum confusus: ideo faciem
meam instar filicis obduro, & scio quod non con-
fundar.

fundar. In 53. cap. Christum à Iudæis flagris con-
 scissum, & omnibus modis excruciatū sic depin-
 git: Nō est species ei neq; decor: cū intuemur eum
 nihil habet pulchritudinis, ut cupiamus ipsum.
 Despectus est & contemptissimus uirorum, uir
 inquam dolorum, & qui infirmitatē est expertus.
 Erit ut is à quo absconderet quis faciem, nempe
 cōtemptus ut eum nihili reputemus: cum tamen
 ipse portet nostras infirmitates, & dolores nostros
 ipse baiulet. Nos autem existibamus ipsum per-
 cussum à deo & afflictum. Ipse uerò uulneratus
 est propter transgressiones nostras, & attritus est
 propter iniquitates nostras. Multa enim corre-
 ctionis nostræ ei imposta est, & liuore eius nobis
 medicatum est. Nos omnes tanquam ouis erra-
 uimus, quisque uiam suam sectatus est: dominus
 autem fecit incurrere in ipsum omnium nostrum
 iniquitates. Multatus est & afflictus, nec tamen
 os suum aperuit. Sicut pecus ad mactationem du-
 cetur, & sicut agnus coram tonsoribus suis mu-
 tus est, sic is non aperuit os suum. Et quæ sequun-
 tur. Nam totū illud caput 53. tam graphice Chri-
 sti salutare negotium nobis ob oculos ponit, ut di-
 uis Hieronymus non immerito dixerit Isaiam,
 non tantū prophetam, sed & Euangelistam fuisse
 clarissimum. Zacharias pontificatū & sacrificium
 Christi, 3. capite suæ prophetiæ depingit, prote-
 stans fore ut unico suo sacrificio omnia peccata
 expiet, ac proinde septē oculos in ipsum fore figē-
 dos, id est, omnium eorū oculos conuertendos ad

ANTIQUISSIMA FIDES

Christum, qui pacem & tranquillitatem conscientiarum quærent atque inuenient. Conuersus ergo ad summum pontificem, aliosque sacerdotes sic ait dominus: Audi Iesu sacerdos magne, tu & sodales tui qui ante te sedēt, quia uiri portendentes sunt. Ecce enim ego adducam seruum meum germen. En enim lapis quem posui ante te Iesu, super lapidem unum oculi sunt septem. Et ecce ego cælabo sculpturā eius, ait dominus exercituum, & auferam iniquitatem terræ illius in die una. In die illa, dicit dominus exercituum, uocabit uir amicum suum subter uineam & subter ficum.

*Sepultura
& resurre-
ctio Christi*

Sepultura & resurrectio domini nostri IESU Christi in propheta Iona clarissimo euidentissimoque typo exprimitur. Ita enim redemptor noster Iesus Christus, Matth. 12. inquit, Quemadmodum fuit Ionas in uentre cæti tribus diebus, ac tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus & tribus noctibus.

*Ascensio
Christi &
missio san-
cti spiri-
tus.*

De ascensione Iesu Christi, deque missione spiritus sancti, Ioel scripsit 2. capite. Cuius testimonio Petrus Actorum 2. cap. utitur.

De uocatione omnium gentium, deque administratione ac statu & forma ecclesiæ sanctæ catholicæ differit celeberrimus propheta Isaias in cap. 49. & inde usque ad prophetiæ suæ finem. Habes ergo Lector pie, prophetas etiam suis temporibus Christum insequentibus sæculis mittendum prædicasse, neque populum Israeliticum pro consequenda iustitia & uita relegasse ad legem propriæue
merita,

merita, sed ad Christum, de quo omnia prophetauerunt, quæ mox consequuta sunt. Propterea diuus Petrus epistola 1. cap. 1. dixit, Credentes exultatis gaudio ineffabili & glorificato reportantes finem fidei uestræ, salutem animarum, de qua salute exquisierant, & scrutati sunt propheta, qui de futura in uos gratia uaticinati sunt, Scrutantes ad quem, aut cuiusmodi temporis articulum significaret, qui in illis erat spiritus Christi, qui priusquã acciderent, testabatur uenturas in Christum afflictiones, & quæ essent cõsequuturæ, glorias. Quibus & illud reuelatũ est, quod haud sibiipsis, imò nobis ministrarent hæc, quæ nunc annunciata sunt nobis per eos, qui uobis prædicarunt Euangeliũ, per spiritũ sanctum emissum è cœlo &c. In hoc testimonio sanctissimus apostolus Petrus præcipue respexit ad prophetiã Danielis, qui non solum testimonium perhibuit passioni Christi, sed & certum tempus aduentui Messiaë constituit. Nam quemadmodum deus omnibus sæculis à condito mundo benedicti seminis promissionem, maxime in ipsis periculorũ procellis, in mutationibus & innouationibus rerum, renouatam maiore quadam euidencia populo suo proposuit, sicuti factum est temporibus Noe, cum per aquarum inundationem mundum delere cõstituisset, temporibus deinde Abrahami, cum sibi peculiam rem populum deligere instituisset. Rursus tempore Mosis, cum deus sibi ex omnibus gentibus populum deligeret, atque ex Aegypto educeret, ter-

*Quib. tẽpõ
ribus deus
suã de Chri
sto promiss
sionẽ renou
auarit.*

ANTIQUISSIMA FIDES

ramq; Chanaan traderet inhabitandam: sub Da-
 uide, cum omnia in tanto splendore & dignitate,
 tantaq; rerū fœlicitate constituta essent, ut diligen-
 ter præcauendum esset, ne quis opinionem conci-
 peret, Dauidem esse Messiam illum patribus pro-
 missum: ante captiuitatem Babylonicam, atque
 etiam temporibus prophetarum, qui, quemadmo-
 dum prius retulimus, & ore & scriptis dei promif-
 siones confirmarent, ne quis de illis dubitaret, tan-
 quam destructo templo, concremata urbe, popu-
 loq; Israelitico in captiuitatem abducto, ex cuius
 sanguine Christum originem sumpturū dei pro-
 missiones iam multa ante sæcula prædixerant, &
 illæ quoque sublatae ac penitus abolitae uideren-
 tur: Sic etiã in captiuitate, cum populus ex despe-
 ratione fermè cogitare potuisset, penitus actum
 esse de promissionibus dei, deus ex ineffabili sua
 benignitate & clemētia uisione apertissima, quæ
 Messiam promitteret, Danielis cor illuminat, in
 hunc modum, Populus liberabitur ex exilio Ba-
 bylonico, reuertetur aut Hierosolymã, ibiq; tem-
 plū dirutū restaurabit & urbē, tamen maxima cum
 difficultate & molestia. Addit mox, Numerabis
 autem à restaurata urbe usque ad Christi tempo-
 ra, hebdomadas sexaginta & nouem. Porro sexa-
 gintanouem hebdomades conficiūt quadringen-
 tos octoginta & tres annos. Hunc annorū nume-
 rum inuenies, si supputationē in eas à tricesimo se-
 cundo anno Darij Histaspis, qui & Artaxerxes co-
 gnominabatur. Huius enim anno 32. ciuitas per-
 fecta,

*Hæc pro-
 phetia Da-
 nielis 9. ca.
 legitur.*

fecta, eusq; ruinæ restauratæ sunt, teste Nehemia 5. cap. progrediaris autem usque ad quadagesimum secundum imperij Cæsaris Augusti annum, quo Christus natus est, ut Lucas ait Euangelij sui 2. cap. Non contentus erat deus, hunc aduentus Christi articulum Danieli per angelum indicasse, nisi & supplicium quo ab impijs & incredulis præter meritum plectendus esset, adderet, simulq; admoneret, fore, ut omnia sacrificia cum ceremonijs post Christum immolatum cessarent. Fore etiam ut peregrinus populus è remotis partibus orbis adueniat, qui post expugnatam ciuitatem, templum etiam destruat, ac faciem omnium rerum ita inuertat, ut spectaculi scæditas horrorem spectantibus incutiat. Id quod in ultima illa hebdomada intra septuaginta annorum spacium adimpletum est. Quod uel hac ratione colligere lice. Dominus Iesus triginta annorum excursu spacio, ad doctrinam & mortem properabat: tricesimo quippe post natiuitatem anno à Ioanne baptizabatur: dein triennio expleto, cruci affigebatur: postea uero intra annos quadraginta Hierosolyma à Tito & Vespasiano euersa solo æquabatur. Omne uero temporis spacium à captiuitate Babylonica usque ad natiuitatem Christi, annos sexcentos uiginti quinque constituit. Durauit enim captiuitas Babylonica annos septuaginta. Cæterum primo anno Cyri liberabantur captiui. Secundo uero eius anno templi fundamenta prima sunt iacta, cui anno quadagesimosexto summa manus imponebatur, qui

ANTIQUISSIMA FIDES

annus sextus erat Darij. At tricesimosecundo Darij anno, urbs sancta restaurata & perfecta est. Sunt itaq; anni centū quadragintaduo. Quibus si ex Daniele addas annos quadringentos octogintatres, numerum inuenies annorum 625.

De ea fide quæ fuit post Babyloniam captiuitatē. Intra horum annorum spatium sacrosancta nostra fides, unā cum professoribus suis infinitas calamitates exhausit, nam semen serpentis ipsum dei semen, id est populum dei, grauiter ac supra modum afflixit, pressitq;. Nam in Babylone à Babylonijs, rursus apud Medos admodum exercitati, ac ubi è captiuitate rediissent, primū quidem à Persis, mox ab alijs gentilibus tantum non proculcati sunt. Quanquam uerò undique sæuarum in morem procellarū persecutiones & afflictiones miseros quaterent, uicit tamen ueritas perpetuò, Daniele, Haggæo, Zacharia, Ezra, Nehemia, & Malachia, hanc constanter & profitentibus & propugnantibus. Postea supra modū afflictī sunt ab impijsimo Antiocho tempore Machabæorū, post quos tempora subinde & deteriora & periculosa insequuta sunt, donec Aulus Gabinus, Pompeius & Crassus, imperatores Romani, Iudæam armis subactā diuexarent. Eodem tempore uera religio & fides grauiter laborare cœpit. Nam opera serpentis illius ueteris exoriebantur uariæ sectæ in populo dei, puta Pharisæorum ac Sadducæorum, exoriebatur simonia, exoriebantur & falsa dogmata. Quæ omnia dominus noster Iesus Christus aduentu suo in mundum oppugnauit
constan

constātiſſime, ſectas Iudaicas, & ſectis implicitos homines appellans genimina uiperarum, ac ſerpentis progeniē, ſicuti plenius tradit fides hiftoriæ Euangelicæ. Cæterū in hac corruptione & cōſcleratione populi Iſraelitici nō deerāt tamen pijs & honeſti homines, qui pijs & ardentibus uotis deum ipſum uerum, ac Chriſtum domini, & expectarent & toto corde exquirerent, quamuis errores & ſeductiones indies accreſcerent. Horum è numero fuerunt haud dubie Zacharias pater Ioannis Baptiſtæ, & Simeon ille iuſtus. Zacharias, quippe cum intellexiſſet ex angeli oraculo Chriſtum dominum iam iam aduenturū in mundum in gratias & laudes dei effuſus, ſic canit, Laudandus dominus deus Iſrael, quia uiſitauit & fecit redemptionem populo ſuo. Et erexit cornu ſalutis nobis, in domo Dauid pueri ſui. Sicut locutus eſt per os ſanctorum, qui à ſæculo fuerūt prophetarum ſuorum, fore, ut ſeruaremur ab inimicis noſtris, & de manu omniū qui oderunt nos. Ut ueretur miſericordia erga patres noſtros, & memor eſſet Teſtamenti ſui ſancti, præſtaretq̃. Et reliqua quæ Luca 1. cap. leguntur. Simeon uero uiſo puero Ieſu, ſuſcepit ipſum in ulnas ſuas, & maximo ineffabiliq̃ cordis deſiderio, clamauit, Nunc dimittis ſeruum tuum domine, ſecundum uerbum tuum in pace. Quia uiderunt oculi mei, ſalutare tuum. Quod paraſti ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationem gentium, & gloriā plebis tuæ Iſrael.

ANTIQUISSIMA FIDES

Ad hunc uerò modū corda omniū piorū, qui uixerunt in Testamento ueteri à temporibus Adami usque ad Christū annis ter millibus nongētis et octoginta quatuor, solo Christo Iesu innitebantur, in quem omnem fiduciā suam ac salutis spem collocauerunt, quem unice desiderarūt, per quem & salutem consequuti sunt. Constat itaq; fidem illam nostram Christianam simul cum mundo sumpsisse initium, eamq; unicam, ueram, indubitatamq; fuisse, esse, atque futuram etiam usque ad mundi consummationem.

De Gratiōis Christi temporibus, deq; eo quod ipse testetur totius mundi salutem ex se solo pendere.

CAPVT X.

Quam magna & ardua res fides Christiana sit.

ATQVE haecenus adūbraui uerius quam descriperim plene tempus illud promissionis, quo omnipotens & misericors deus, omnes suos seruos charosq; amicos per benedictum semen dominum nostrum Iesum Christum, non tantum consolatus est, sed & purificauit, & per suam gratiam seruauit. Ex quo didicimus & perspeximus, sacrosanctā fidem in Christum Iesum, quantū ad uerustatē, etiam mūdi initijs nihil cedere: atq; idcirco ipsam esse fidē & religionem antiquissimam, plane indubitata, ueram, atq; sinceram, quam mordicus tenuerint, & in qua deo & seruerint & placuerint omnes sancti Patriarchæ, Adam uidelicet, Seth, Enoch, & Noe, Abraham